

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti Lap minden héten kétszer; Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hírlője közlön minden hirdetőment, egy negyed-szelet sorától három krajczárért pengő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizetheti helyben és Budán E. Mich. Gusztáv ur könyvkereskedésében (Uri és kigyó utcák szögletén) félévre postán 6, különben 5 ezüstforinttal az országban minden — azon kívül csak a cs. kir. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának” cím alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

Hittörvényeink 's azok eddigi hatása. — Fővárosi hírek 's események. — Országgyűlési tudósítások: Novemb. 11. 's 13-án LXVIII. és LXIX. országos ülések a mltsos FÖRRknél. (További tárgyalatása a börtön-rendszernek; törvényhatósági fogházak javítása 'sat.) Nov. 11-én Cl. kerül. ülés (AZ országgyűlésnek évenkénti tartása iránt.) — Országgyűlési rövid közlések (Nov. 13. 14. 15-én magány-conferenciák az alsó-tábla terében a k. kir. leirat tárgyában. Nov. 16-án 102d. ker. ülés. Nov. 14. 15. 16. országos ülések a FÖRRknél.) A csanádi püspök 2dik nyilatkozata a FÖRRdek szeptemberi országos ülésében (folytatás.) Megyei 's más vidéki közlések. Pesti és Somogy megyei közgyűlések. — Biharból (Humoristikai hirkolomp.) Karlovczi levél (Rajasiés g. n. e. éresek nemes czéjja.) — Ausztria (Katonai-elbocsátás iránti rendelet.) — Spanyolország (Bizottsági tudósítás a nagykorúság iránt. — A különböző pártok 'sat.) Nagybritannia. (O' Connell elleni vád. A pör megkezdése a nagy esküszék előtt. 'sat.) — Franciaország (A la France lap lefoglalatik.) — Portugallia (Csempészkedés.) — Olaszország (Folytonos zavargás.) — Németország (Zsidóügy.) — Törökország (Lázongás. Keresztények üldöztetése. 'sat.) — Hírlapi kalászkok. — Tárcza. Könyvbírálat. (Manno Alajos, orvosgyógyszerész vegytana (Vége.) — Amerikába költözések iránt. — Egyveleg. Hivatalos és magán hirdetések.

Pest, november 18. 1843.

Hittörvényeink 's azok eddigi hatása.

Több oldalról emelkedtek panaszos szózatok 1840ben alkotott hittörvényeink iránt, és sokan sanylik azok eddigi hatását, melyet károsnak sőt veszélyesnek állítanak a nemzetre. Ha hiányaik iránt történik felszólalás, nincs mit felelnünk: mert emberi mű azok, 's hibától menten, tökéletesen mikor és miben intézkedett emberi ész? Europa hittörvényei közül csak a francziákét említhetjük. Századok előtt nevezetes volt e nemzet üzérkedése, melyet szinte század óta védett, szabályozott a törvény; 's üssük fel Napoleon „Code du Commerce”-t, mennyi hiány, mennyi határozatlanság annak szövegében! De illy hiányokból, melyeken segíteni lehet is, kell is, ne következtessük új törvényeink káros, veszélyes voltát. Másutt, nem e magokban igen is törvényrendeletekben fekszik a mély baj, 's ennek orvoslására a tapasztalt hiányok pótlása sem fog vezetni. Mesterileg ecsetelte e kétségkívül nagy baj okait mgos Luk a Sándor ur pesti e. b. váltószék elnöke székfoglaló beszédében, melynek ide tartozó részeit ezennel közöljük:

„Tekintetes váltótörvényeszek! Urunk királyunk magas kegyelméből e váltótörvényeszek elnökévé nevezetvén, ma kezdem meg ebbeli hivataloskodásomat! És pedig, noha nem ritkán, sőt közhelyeken is emelkedtek a legújabb törvény-alkotta ez intézkedés ellen szózatok! ellenszózatok! még azoktól is, kik az intézet körüli hivataloskodásuk által, annak minden ágaiba mélyben tekinthetvén, hatásukat közelebbről nézheték; én mégis, nemcsak, mivel minden törvényes intéstitiót szolgálni dicsőségnek tartom, de mivel ennek üdvösséges létéről is meg vagyok győződve, örömmel folytattam eddig, 's ugyanez érzéssel kezdem meg új pályámat; annyival inkább: mivel hiedletem szerint ügyzeretét nélkül jó hivatalnok alig lehet; e nélkül a hivatal csaknem géppé alacsonyul! ez képes egyedül minden hivatalviseléssel egybekötött kellemetlen-

ségeket türethökké tenni; fáradsalmait, a boldogító önmegelőgülés érzetével jutalmazni! Igen! ismétlem: örömmel és ügyzeretettel kezdem meg ujon nyert hivatalomat, melynek isten segítségével és az igen tisztelt váltótörvényeszek tagjainak közremunkálásukkal megfelelni, szent fogadásom. Így lelkesülve, tévedésben hiszem én mindazokat, kik e váltótörvények alkotásától ipart, kereskedést, ez által nagyobbserű pénzforgalmat és így több pénzt, mintegy varázsveszű által előteremtetni vártak; mert mellözve, mik a fentebbieket eszközölni képesek, 's ugyanis minden gondolkodó polgár előtt tudvák, röviden csak azt jegyzem meg, hogy a váltó- és minden hittörvénynek, a más eszközök létrehozásának lehetősége az egyedüli feladása azzal, hogy a hitelező gyors és szigorú bírói eljárással biztosítatik adása ellenében. És ime! ebből magyarázható, hogy hazánkban, ezen művelt nemzeteknél jótékonyabb, sőt szükségesnek hitt intézkedés, rokonszenvre nem talált! mert szigorúságával többséget sujt, mely a régi törvénykezes formái által hitelezője feletti pártolást megszokván, újabb állapotját terhesnek hiszi. Nem tagadhatni azonban, vannak tekintetek, és ezek főleg a nemzeti-ség tekintete, melyek a birtokos természetű és így az adós osztályt, mások ellenében pártolni javasolják. Ez mindazáltal a szoros igazságon tul, vagyis más kárával sohasem történhetvén, csupán országos intézetek létrehozásával eszközölhető; melyek, mivel váltótörvények nélkül nem léte-síthetők, kétségtelesen látszik, hogy épen azon intéstitiót kárhozzatják, mely lehető jobblétük előmozdításában, mint egyik nevezetes eszköz tekinthető. Igaz! hazánkban a birtokos osztály eladósult állapotja szomorú tekintet! mi annyival szomorítóbb, minél bizonyosabb, hogy vannak azok közt, kik önvétkök nélkül leginkább a hazai viszonyok miatt jutottak oda. De másrésztől nem lehet meg nem vallani, hogy a sokkal nagyobb rész: fényűzés és azon roz szá-mítás áldozatja, miszerint drága pénzen olcsón kamatozó jószágot vesz; inkább fényes, mint haszonhajtó gazdaságot folytat, 's igen gyakran megfelejtezik, hogy azon jó-zság, melyet vett de ki nem fizetett, még nem sajátja: és azért úgy költ, mintha annak is ura lenne. Igen! hozzá kell szoknunk, ha egy uradalmat vagy helységet birunk 's arra értéke három negyedrészével tartozunk, magunkat csak egy negyedrész uradalom vagy helység birtokosainak tekintsük, és ahoz mérjük kiadásainkat! Hozzászoknunk kell az illetőknek, hogy 5—6 ezer fr. alaptőkével, pazarfenyű bolto-kat nyitni, nagyszerű telepeket állítani, 's abból ugyanany-nyit — sőt néha többet, mint maga a tőke — évenként köl-teni nem lehet, máskint előbb utóbb — állítólag — a váltótör-vények szigorúságának, és önhibánkat takargató uszorának leszünk áldozatai. Nem feladásom, de nem is kívánám az uszorát mentgetni, ha a váltótörvények némi homályosi-tására gyakran fel nem hoznánk, hogy az uszorát megenge-dik. Így azonban lehetetlen meg nem jegyeznom, miképen az uszora, ha nem fortélyos csábítással és csalással költetik, magában nem erkölcstelenség, és csak azért bün, mivel po-sitív törvény tiltja. Ha tehát újabb pozitív törvény megen-gedné is, erkölcstelenséget nem pártolna De az egész 1840 évi XV. t. cikkbe foglalt váltótörvényben egy szó sincs, mely az uszorát megengedné, sőt a közkeresetre összeál-lott társaságok jogviszonyairól szóló XVIII. t. cikk 21. §-megemlített „a törvényesnél nagyobb kamat kiköthetés” sem törvényesíti azt áltájjában, hanem csak a kulltagoknak engedni meg, hogy tőkéljüktől magoknak „nyereség fejében a törvényesnél nagyobb kamatot köthetnek ki”. Az uszora tehát folyvást tiltva van, és a váltótörvények nem pártol-ják, noha könnyítik az által, hogy váltóknál a pénzszámlá-lás köteleessége elő nem állhatván, az uszora nem büntethe-tő. Mi pedig hogy így, és máskint nem lehet, azt, ki a váltó-

intézetéről csak némi fogalommal bír, kétségbe nem hoz-hatja. De meggyőződhetik mindenki még arról is, hogy ha váltótörvények nem léteznének is, az uszora mégis üznő fe-kete mesterségi játékát; mert a pénz becsét törvény meg nem határozhatja, annak úgy mint más áruknak, csak con-currentia szabhatja meg időszakonként értékét. Hazánk-ban, fájdalom! a váltókkal-élés még nem úgy, és nem azon nemesebb czélra használtatik, miszerint: a váltóforgalom, a váltószleteket többszörösítve, általa a fizetési eszközt, és így a pénzt szaporítja; minek azonban okát, sem magában a váltó-intézetben, sem a törvények hiányában (mellyek-ről el merem mondani: minden fogyatkozásai mellett jobban alkotott törvényünk nincs), sem végre azok kiszolgáltatásá-sában, hanem egyedül abban kell keresni, hogy nálunk az ipar, kereskedés alacsony fokon áll; hol ezt, szebb és az egészre nézve hasznosb feladásához képest csak igen gyé-ren használhatni; mert, mint említém, a váltótörvény ipart, kereskedést ugyan előállítani nem képes, de annak lehető-ségére 's virágzóbb állapotbai emelésére oly annyira szük-ségesnek bizonyult, miszerint nincs nemzet, mely élénkebb kereskedéssel bírna, 's egyszersmind a váltótörvényeket már jó előre be nem hozta volna. De különben is, legyünk nyitlak 's valljuk meg: hogy a nálunk behozott váltótörvé-nyeknek, minden művelt nemzetnél tapasztalt, 's nem két-lem, idővel e honban is bővebben tapasztalandó jótékony-ságán kívül, még azon (már is egy kissé észrevehető) ér-deeme van, miszerint sokakat könnyelmű pazarlástól eltar-tóztatván némely erkölcstelenségnek elejét veszi 's így bizonyos tekintetben erkölcs-iskolává magasul. Köszö-net 's hála legyen tehát felséges urunk királyunknak, ki népei boldogítására törekvő számos intézetei közt ezt is lét-re hozni engedé! Köszönet az 1840. évi törvényhozásnak! 's végre mind azon tagoknak kik ez új üdvösséges törvé-nyek alkalmazásában fáradoztak!”

Itt néhány — elődöt 's a törvényeszeki tagok eddigi érdemeit említő — sorok után, áttér a jeles szónok az ügyvédi kar állására, 's így folytatja szavait:

„A törvényeszeki testületeknek nem csekély része 's az igazság kiszolgáltatásában egyik nevezetes tényező az ügy-védi kar! Ezt én valamint nemes foglalkozásában tiszt-elem, ugy némely egyesek tisztelője állásukból le-szálltat mélyen fájlalom, mert csak ez lehet oka, hogy az egész minden érdemlett becsültetése mellett mégis azon állást, mely más országokban annak oly igen méltán tu-lajdonittatik, e honban eddig ki nem vitta. Részemről va-lamint az említett egyesek ellen minden bírói hatalmamban álló móddal munkálni, ugy az általam tisztelt egész ügy-védi kar emelésére csekély hatásomhoz képest mindent el-követni igérek.”

E rövid vázlatból — mert többet nem is engedett felhozni az ünnepélyes alkalom — láthatják tisztelt olvasóink, hol és miért kell keresni a bajt. Vajha el-ismerjük azt, 's a nemzet ügyekezék azon minél előbb, minél hatályosban segíteni!

Fővárosi hírek 's események.

Pest nov. 18. 1843. Mult csütörtökön ment végbe gosztonyi és krenesi Gosztonyi Miklós kir. udv. ta-nácsosnak ő mlságának a magyar kir. Váltófeltörvényeszek előtűlöi székébe ünnepélyes iktatása. Miután a k.k. kine-vező okirat felolvastatott, ő mlsga rövid, de szint olly velős, mint ékes beszéddel nyitá meg ezen fényes új pá-lyáját, melyre Császár Ferencz ő nsága, mint az

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Könyvbírálat.

Orvosgyógyszerészi vegytan, írta Manno Alajos hi-les gyógyyszerész, és a természettudományi társulat rend-tagja. Pesten 1842. Beimel József sajátja és árnya. (Vége.)

A 18dik lapon szerző adatainak hiteles forrásaul Meyer Conversations-lexiconát idézi. — Szép auctoritas! — melylyl vegyésznek jutott ez valaha eszébe. Neuman fuvola (Gasebläse) rugalmas gyantából készült eszköz — hol vette szerző ezen adatát? — A víz összetételének is-méretét Cavendishnek és Lavoisiernek köszönjük ('s azt sem az alkatrészek tériméje szerint.) Illyenek áta-lában mind a szerző előhozott adatai; vagy szörnyen fél-reértve, vagy tökéletesen hamisak.

19. lapon azon igen naiv megjegyzést teszi szerző, mikép nem köszönök meg, ha minden vizez éleny és kö-neny elégetése által kellene előállítanunk, miből kitetszik, — mond szerző — mily megbecsülhetlen adománya a jó-tékony természetnek a víz! — Ki tartózkodhatnék illy sze-sélyes megjegyzésnél a nevetéstől! mert honnét a kö-neny, ha víz nem volna? e már igazi filius ante pa-trem volna. Előre számított rá, hogy szerző a légről szólván, hasonlag felkiáltand, mondván: mily szépen,

mily atyailag gondoskodott rólunk a természet, hogy nem kell a lehelésre szükséges éleny a halvélegsavas ham-élezből (chlorsures Kali) előállítanunk. Különbén már Adámnak mint kész chemicusnak kellett volna világra jönnie, vagy az egész emberiségnek egész Berthollet szü-léteig (ki ezen só előállítását először a mostani század elején tanítá) éleny nélkül kellett volna élnie.

20dik lapon egy nem várt tyrada áll az ásványví-zek fölött. Igazán Deus ex machina; egyszersmind Tognio prof. urnak érdemlett emléket állít szerző — Nagy becsület Tognio prof. urra nézve. — Azonban félek, hogy szerzőnek e sorok fölött egy külön commentárt kel-lend kiadnia. — Továbbá a gyógyszerész uraknak azon jószándéku tanácsot adja, hogy a szelternvizet mesterség sze-rint önmagok készítsék, 's ne hosszák azt a forrásból, mivel kereskedésben csak elromlott találatik. A közönség, ugy hiszszük a zagyvalékot meg fogná köszönni. Végre Würzler gyógyszerész praescriptióját közli szerző a szénsavas keserü-víz készítéséhez, melynek jósága kitünő jelülül fölhozza, hogy a palacz dugaszát 3—4 ölnyre fel-csapta. — Mily nagy csoda! E praescriptio azonban olly sajtálagos, hogy nem árt ezt e helyütt közleni. O. t. i. 48 szemes szénsavas keser-éleget felolvastt víz-ben (l) az olvadékhöz ad 1/2 neh. ketted szénsavas szik-éleget, (doppelt cohlsen. natron) 's 7 neh. kénsvat, mily-lyet? töményt, föleresztett 's mennyire, az neki mindég. Szerző csak egy kénsvat ismer! — Olly könyv, melyben ennyi bölcsesség foglaltatik, valóban megérdemli, hogy mindenki megvegye. —

21dik lapon a lepárolt vizet tisztátlanító keseréle-ges sók könlégek (Ammoniak) által fedeztetnek föl! — ak-kor lepárolt helyett legalább püllnai vizet kelle kímelnünk.

A 27dik sbani megjegyzés igen practicus! — 27dik lapon: hydrata — talán hydrates? De hogyan igazodjunk el azon galimatiasban, mely itt kö-velkezik: A viz könsav (Wasserstoffsäure) és könlég (Wasserstoff-oxyd) is. Melyik igaz a kettő közül? — A jezedzett kénsvas mészéleg (sulfas calcis cryst.) is vi-zegysó (hydratsalz) még pedig következő jelirattal: CaO² + 2S³ + 4H²O. — Már ez nem borzasztó, nem gúny az egész chemiára?

Azonban jóllehet a könyvnek még csak 22dik lapján vagyunk, föl hagyunk a további taglalattal. Kár volna vele időt vesztetni. Reményem, az eddig mondottak elegendők arra, hogy olvasó a munka bece felől magának helyes fogalmat szerezzon. Az egész munkában egyetlen egy lap sincs, mely teli ne volna a legnagyobb képtelenségekkel. Ha a könyvnek csak egyetlen egy példánya is elkert, 's használtatott, valóban szomorú bizonyosága annak, mily elhanyagolt állapotban van honunkban ezen, minden mű-velt tartományban olly nagyrabecsült tudomány, mily kevesen vannak hazánkban, kik illy munka fölött compe-tens itéletet adni képesek!

Ha az életműtlen része a könyvnek képtelenségek és ellenmondások szánandó halmaza: mit kell aztán várunk annak életművi részéről? Például csak azt idézem, mi a

szolgáltatandó börtönt, a 15. pont szerkezetében megegyezik. — A munkálat követk. §§-aira csak futólagos észrevételek történtek. A 351. §, mellyel fogva „a magánkamrácskák nemcsak földszint, hanem a körülményekhez képest egy vagy több emeletre is építhetők” — a szükségesnek talált sétatér mikénti alkalmaztatása iránt némi kétségeket támasztott; azonban a §, minthogy csak a helyzettől függend a földszinti, vagy emeletes építés — változatlanul helybenhagyandónak találtatott. A 362. §. felolvasása folytában egy érdemdús megyei püspök kíváná, hogy a raboknak minél jobb alkalom adassék a szent misén személyesen jelen lehetni, 's e végre behozatandónak hívó azon szokást, melly London mellett egy, nem panopticus mód szerint épült börtönben fenáll, 's melly szerint a rabok álarcczal látatnak el, 's akkint választatnak el egymástól, hogy minden közlekedés lehetlenné váljék. — De a mgos FÖRK többsége úgy tartá, hogy míg az építészeti terv iránt határozat nem hozatik, a javaslat feletti tanácskozás czélhoz nem vezetne, 's azért a 362. §. helybenhagyatott. A következő §§-ban szinte nem történt változás. — A XVII. fejezet „a kerületi börtönök helyéről, és a kerületek kiterjedéséről” — minthogy a főrendi vitaközvetések csak a mintabörtönre vonatkoznak, mellőztetett. — Következett a XVIII. fejezet „a törvényhatósági kerületi börtönök első felállítására, és azontul fenntartására szükséges költségekről.” Az erről rendelkező 382—387. §§-kon ezen mgos tábla, minthogy már gr. A. Gy. multkor közölt indítványa szerint a mintabörtön a kincstár költségein fogna épülni — sok vita nélkül elhaladt. Szóba jöven, mikép a törv. hatósági börtönök javítási költségei iránt határozottan kellend rendelkezni, egy nmgú szónok előterjesztése folytában oda hajlott a többség véleménye, hogy míg az adókövetési kulcs a két tábla által tisztába hozva nem lesz, addig nem lehet e kérdést ö Felsőge elibe terjeszteni. Egy érd. szónok mindezek ellenében előadá, mikép küldői „ante castralem dimensionem stabile onus in nobilitatem assumere nolint”, úgy tartván, hogy ezen „quaestio ex professo pertractari debet.” — E vitaközvetésekből kifejtett a főrendi táblának azon határozata, miszerint a mintabörtön felépítése, butoroztatása, 's fenntartása a kincstárt, az egyes rabok tartása pedig az illető törvényhatóságot illetend. A 386 és 387. §§. az elfogadott gr. A-féle indítvány értelmében kihagyttak. — Bevégeztetvén ekint a börtönrendszer tárgyalatása, jövő alkalommal, a törvényhatósági fogházak javittatásának alapul szolgáló 1827. évi orsz. választmányi munkálat fog tanácskozás alá vétetni. — Az ülés 2 óra felé eloszlott.

November 11-én.

CI. kerületi ülés (kezdeté d. e. tizedél órakor.) A napi rendre tűzött cs—i indítvány az országgyűlésnek minden év téli hónapiban tartandása iránt, tanácskozási szövegére kerülvén: nem emelkedék szózat, melly azt egyenesen ellenezte volna, 's a véleményszakadás e tárgy felett csak ezen kérdés körül forgott: felvehető-e az, a nélkül hogy a küldők utasítása bevéressék, vagy nem? Azok, kik az indítvány felvétele ellen nyilatkoztak, többnyire elismerve annak czélszerűségét, utasításokra hivatkoztak, melly nagy részben a Fejérmegyei körlevél szellemében a fontosabb tárgyak felvételét hat hétig tiltja, ha csak a képviselő testület két harmada irántok utasítással ellátva nincs. Ezen rész utasítása mellett halasztás iránti kérelmének gyamolítására előadá: mikép a törvény

mindig a nemzet kívánatából merítendő, különösen pedig e tárgyra nézve, melly az országgyűlés elrendezésével válhatlan kapcsolatban van. — Az időhaladékat sürgetők részéről, csak egy megyei követ találkozott, ki az indítvány érdemébe bocsátkozva, azt jelen körülmények között ellenzé. Ez indítvány felett — mond szöve — utasítás nélkül nem határozhatni, mint nem lehetett a kerületi választmányok munkálatai iránt; ha azonban tetszik a t. KK. és RRK-nek felette conversálni, e conversatióból ő sem kívánja magát kizárni, de érdemleges szavazatára nézve küldői utasítását minden esetre bevérrá. — Az indítványozott tárgy az országgyűlés elrendezésében első helyen áll, ez elvitázhatlan; valamint elvitázhatlan az is, hogy a központosításnak bizonyos módját nélkülözni nem lehet, melly a nemzet kifejlődésének akadályait elhárítsa, az indítványtevő követ e központosító erőt az országgyűlésben kívánja feltalálni, mellyet minden működésében a nemzet éber figyelme szokott kísélni. És az ez ellen szólónak elméletben észrevétele nincs, de van kivétel tekintetében; mert míg némely teendőnk végezve nincsenek, addig ő a jelen indítványt életbe léptethetőnek nem tartja. Ki a mult időkre visszatekint, az tagadni nem fogja, hogy a régi hongyűlések sokszor inkább akadályai, mint emeltyüi valának a hon emelkedésének, minek okát nem abban találjuk fel, mintha az országgyűlés elméletben káros volt volna, hanem azon elemekben, mikből ezen országgyűlések állottak. Azon országgyűlések nem nemzet képviselőinek, hanem olygarcháknak gyülekezetei 's minden egyéb valának, csak törvényhozó testületek nem. Ujabb időben törvényhozó testületünk változott, 's a nemzet érdekeit felfogván 's szüntelen szem előtt tartván, hivatásának megfelelően inkább törekedett. De most is, vajjon képviseltek-e az egész nemzet? nem állnak-e még fen öly szabadalmak és kiváltságok, mik a nemzet életére jótékony hatással nem bírnak? Ha öly körülmények közt, minden évben fognak tartatni országgyűlések, lesznek-e ezek üdvösek a nemzetre nézve? 's ezen elemek mellett nem lehet-e minden évben újabb zavartól tartani? 's a minden évi hongyűlés, midőn ez csak a nemzet egy részének kifolyása, nem fogja-e a szakadásokat öregbítheteni? Az országgyűlésnek most sok elemmel kell küzdeni, 's e küzdelem, ha évenként ujult erővel támad fel, nem fog-e növekedni, nem fogja-e a statust veszélyeztetni? Az országgyűlés állását előbb szilárdabb alapokra kell tenni, 's csak azután lehet ezt minden évben tartatni. Mig castok állnak fen, a tiszta népképviselő mindig számüzve leend törvényhozó testületünkben. A castok megdöntésére kell tehát előbb törekedni; de meg kell szüntetni előbb a követutatisásokat is, mert nem találhatni hazát egész Európában, melly utasítások mellett tartana évenként parlamentet. Szóló nem kívánja vizsgálni, mi ok indítá a nemességet az utasítási rendszer behozatalára, de hite szerint ezen utasításokban nem rejlik a közvéleménynek valami öszpontosulása. Rég ezen rendszer lehetett jó, de most, midőn az utasítások kórsága minden legkisebbre kiterjed, midőn kötelező erejük nőtlen nő, az utasítási rendszer ártalmait mind inkább feltűnők. Ebből foly az országgyűlés működésének csigalassúsága; ebből foly az utasításoknak jobbrabálra magyaráztatása; holott egyedül a követ egyénisége az, melly kezességet nyújthat a nemzetnek a törvényhozás pályáján, mellyen hogy minden követ függetlenségre törekszik, igen természetes. — Elle-

nevében az utasítási rendszert, ellenzen kell egyúttal a visszahívási jogot is, mert bármi természetesnek látszik is az, hogy ki képviselőt választ, azt vissza is hívassa, a nemzeti képviselet elveivel mégis ellentétben van a visszahívás joga; provinciai érdekek áldozza az fel a közérdeket, 's a foederalismusnak legveszélyesebb nembe vezéri a nemzetet. Ha három év mellett ekép hat az orsz. gyűlés a nemzet életére, ezen hatást az évenkénti országgyűlések háromszorozni fogják. — A indítvány-elfogadás esetére szóló czélszerűnek látná a követeket legelőbb öt évre megválasztatni; 's kerületi választmányt neveztetni, melly az indítvánnyal öszefüggésben levő kérdések iránt javaslatot terjeszzen elő. — Utasítással azonban ellátva nem levén, mindezek csak saját nézetekként tekintendők. — Ezen előadást czáfolgaták többen a haladékat sürgetők közül is; megjegyezvén rá, mikép ezen ülés valóságos kerületi ülés és nem conversatio, minek a sétatéren 's magán-körökben van helye; mikép abból, hogy a kiváltságok kártékony hatása a hongyűlés állását gyengíti, nem következik, hogy országgyűlést minden évben tartani káros volna, sőt épen az ellenkező, mivel azon kiváltságokat csak országgyűlés enyésztheteli el lassanként, és így minél gyakrabban tartatnak az országgyűlések, annál inkább enyészik a kiváltságok káros hatása; ha a nemzet életében valami rossz tűnik fel, épen az országgyűlés annak orvosa; pedig minél gyakrabban meglátogatja az orvos betegét, annál gyorsabban állíthatja helyre annak egészségét; annál szükségesebek pedig az évenként tartandó országgyűlések, mivel alkotmányunk nem a fejedelmi kénynek öctroyozott szüleménye, hanem századok szüleménye 's ma sokkal tökélyesebb, mint szent Istv. idejében, de a tökély mértékétől még távolálló 's csak idővel és önmaga által fejlődhet, mellynek czélszerű képviseleti rendszerre alakulása annál könnyebben fog megtörténni, minél gyakoribb lesz annak tartása. — Az időhaladékat sürgető fél ellenében számosan kívánták jelenleg elhatározatni, hogy országgyűlés minden év téli hónapiban tartassék, még pedig a közlekedési könnyebbség tekintetéből Pesten, 's hogy a kir. előadások az országgyűlésre meghívó levelekben a törvényhatóságokkal mindig közöltessenek, hogy az ezek iránt szükséges utasításokra hónapokig várni ne kelljen. Annival inkább kívánták pedig a cs—i indítványt az előadott módosításokkal egyúttal jelenleg elhatározatni, mivel az már az indítványok sorozatában a küldökekkel rég közöltethetett, 's a melly törvényhatóság akart, iránta már utasítást küldhetett; 's mivel ez indítvány a két tábla között hosszas vitára számolhat, pedig nélküle a nemzetnek jövedője nincs; más nemzeteket az előhaladás pályáján utól nem érhetünk; és szerelmek ezrede soha orosolva nem lesz, mert a constitutionalis életnek főmunkódése az országgyűlésben öszpontosul. Az indítványt ellenző követ fentebbi előadása 's az időhaladékat sürgető fél okai különösen a követk. érdekes előadásokra nyujtának alkalmat. Egy megye követe felett mindenek előtt azon követnek, előadván, mikép: ha soha meg nem volt volna is győződve a cs—i indítvány életbe-léptetésének szükségéről, a sz—si előadás képes vala teljes meggyőződésre vezérelni az iránt. Szóló csodálja, hogy az érdemes követ ur ismét a centralisatio bajnokává lön, midőn csak néhány nappal ez előtt a municipaliumok hatáskörét terjesztgető, ellenében azon centralisatiókat, minnek szólo sem akkor nem volt, sem most nem barátja. Hisz

uj világban, néhány percz mulva megfosztatva mindenétől pusztán áll az ismeretlen emberek közt, kik közül egy sem fűdözendi fel a szemtelen tolvajt, kik közül egy sem, de egy sem tudakolandja részvételt a szenvedő baját, nyomorát, váratlan csapást. Már ugyan Európában kiveti hárlóját a balszerencse öly kívándorlók után; találjanak öly kikötőbe vetődni, hel nincs a hajókra nézve szabályozott indulási pontosság, még mielőtt utra kelnének, elkölthetik vagyonkájukat, a pénzt, mit eladott jószágukért kaptak, melly mindenök, 's egyedüli reményök az új földön kissé biztosabb települhetésre. E tekintetben a levelező leginkább ajánlja Havre 's Brema kikötőit. A bremai hajókat még annál is különösebben ajánlja a kikötőzők figyelmébe, mivel ezek viselven a tartozást: utazóikat élelemmel ellátni, (mi mindig biztosabb, mint mikor az utas önmagát tartja ki) nincs eset, hogy a kikötőzők éhség veszélyében forogjanak, mi egyéb kikötőzőkből jövő hajókon, hol, ha a reménylennél tovább tart az út, a még élelemmel bíró az eledelfogyottal osztozni kénytelen, gyakran megtörténi. Ki Amerikába költözik, földolag, hogy pénzt hozzon magával, legalább annyit, mennyi egy öt láplálható telek megvételére elégséges. Azonban senkivel se tudassa, hogy pánze van, mert ez öróme ez esetben igen rövid lehetne, mint ezt számtalan példa mutatja. Mivel pedig a súlyos pénz, bármí vigyázat mellett véletlenül is könnyen elveszhet, legtanácsosabb: a vagyont szilárd hitelű házakra utalt váltókban hozni. Mindenkéfélt ajánlja pedig az értesítő, hogy a megérkezett kikötőzőknek, (legjobb New-Yorkot választani kiszállási helyül)

tudakozódnak azonnál a német társulat ügyvivője után, ki mindenképen minden díjkövetelés és haszonlesés nélkül, segítségkre leend. — Ezen a német atyafiakhoz intézett jóindulatu figyelmeztetés anyiból is becses adatul szolgál, mivel kiviláglik egyéb más dolgokon kívül ez által is: hogy minden dolognak, minden hazának, még a par excellence szabadság hónapnak is vannak tetemes árnyoldalai; 's ha valahol, itt önkénytelenül is eszünkbe jut a közmondás: mindenütt jó, de otthon mégis legjobb. Azért tartson bennünket erőben istenünk, hogy ne legyen okunk az Amerikába költözésre; sőt készítsük el akép terjedelmes lakatlan földterületeket, hogy másoknak adhassunk kényelmes vendéglést, állandó szállást. — 's legyünk rajta, nehogy nálunk is, efféle váratlan zaklatások által reményeikben eszaltozottaknak érezzék magokat azok, kik bizodalmasan netán hozzánk fordulának, kopárabb vidékekről jöven a boldogabb hazába. N.

Egyveleg.

Óriási telescop. Rosse lordnak van egy telescopja, 3 lábnyi átmérőjű tükrökkel, melly minden, öddig Európában ismeretes telescopokat jóval meghalad. Dr. Robinson körülményesen leírja annak szerkezetét 's alkateszeit, 's állítja, hogy az ezen esövön általi vizsgálata a csillagos égboltnak számos astronomiai jelenetekre új világot ömleszt, igen sok tévedést felfűdöz, 's imig e tudományok felszámíthatlan hasznára szolgál. Különösen ér-

dekesek 's eredménydúsak a hold körüli vizsgálódások. Ha valamely közép-nagyságu épület volna benne, úgy ezt e csövel elég tisztán észre lehetne venni, 's egész helyzetében meghatározni. Ennélfogva tehát rövid idő mulva felséges hold-térképekre tarthatunk számot, annival inkább, mivel Rosse lord jelenleg egy még jóval nagyobb telescopot, mellynek tükre hat lábnyi átmérőjű leend, készített Corkban.

A philosophus és a hajós. A „Jonathan” című angol folyóirat következő érdekes anekdotont közöl: „Egy philosophus átkelni akarván egy csónakra ült. Az áthajózás alatt kérdő a kormányostul: tud-e arithmetikát? „nem, még erről soha mit sem hallottam” lön a válasz. — A philosophus viszona: „sajnálom kendet, mert életének egy negyedrésze elveszett.” — Néhány percz mulva ismét kérdező: „Hát ért-e kend valamit a mathematicából?” — A kormányos mosolygva felelé: „Nem!” — „O így kend életének egy másik negyedrésze elveszett!” — A philosophus harmadik kérdése így hangzó: „Van-e kendnek némi ismerete az astronomiából?” — „Nincs biz' énnekem, kedves ur!” — „No's hát kend életének egy harmadik negyedrésze veszett el!” — Ugyanazon pillanatban a csónak egy sziklacsúchoz ütközött 's merülni készült. — A kormányos felugrott, 's levele köntösét 's aggályos tekintettel kérdő: Tud ön uszni? — „Nem!” válaszolt a philosophus. — „No's, úgy hát kapaszkodjék ön sebesen hátamra, különben életének valamennyi részecskéje elveszett.”

azonban, hogy a teendők hosszú sora az országgyűlésnek minél gyakoribb tartását kívánja; kívánja ezt maga a czélszerű képviselői rendszernek behozatala is, kívánja végre a legközelebb keletkezett hír az országgyűlés eloszlatásáról. Ha ezen hír nem egészen alaptalan, a városok rendezésének be nem végezhető kérdése, a honi kereskedéssel, megyei kihágásokkal 's több fontos tárgyal foglalkozó körületi választmányok munkálatai nem kívánják-e meg, hogy az országgyűlés minél előbb ismét összehívassék. Szólok hiszi, hogy a magyar nemzet addig át nem alakulhat, míg országgyűlése rendezve nem lesz; 's épen azért, mivel ez első lépés az országgyűlés rendezésére, pártolja az indítványt. Egy másik megye követe a sz—si előadásra megjegyzi, mikép: a napokban szavazat többséggel mondá ki a kerületi ülés, hogy a helyhatóságokat a központosításnak semmi ága nem korlátozhatja az adókievetésben; és nem csodálja, ha az előtt, ki ezt kivált, az országgyűlés akadályt a haladásnak, 's ki ezt kiválti képes volt, az ellen harcolni bajos. Szólok hite szerint azonban mégis az orsz. gyűlés szükséges eszköze a haladásnak, mit az 1791-diki 's az erre következő több hongyülés a legközelebbiekkal együtt eléggé bizonyítanak. Talán ezen országgyűlés is akadályt a városok rendezésének, a honi kereskedés emelésének, a megyei kihágások megállításának, 's azon haladási kérdéseknek, mik a kir. előadásban foglalják? Ezt hallani az érdemes követ urtól nem épen meglepő, azt azonban felfogni mégis bajos, mikép alkalmazza a centralisatio eszméjét a törvényhozásra, mellynek egyedül csak a kormányzásban lehet helye. — Az érdemes követ ur igen sokat kíván az évenként tartandó országgyűlés előtt, szólok érti nem a népképviselőt, hanem az utasítási és visszahívási jog eltörlését. Szerinte előbb kell bejőni a népképviselőnek, előbb kell az ország termében 5—6 száz oly tagnak helyet foglalni, kiket hivatalokkal, czimekkel ellátni ne lehessen; 's csak ezután lehet az utasításokat nélkülözni; de ott, hol a képviselő testület ellenére is lehet kormányozni; ott, hol sajtószabadság nincs, utasítások szükségesek. Tudja szólok, hogy az utasítások gyakran szoktak magyaráztni; de mégis bajos dolog az elmagyarázás, 's csak mindig van egy kis erő az utasításban; 's míg a követ érdeke és nagyragyása tántoríthatlan erőnyel nem cseréltetik fel, addig mindig szükség lesz rá. Ha minden, mit a magyar nemzet közölete eddig kifejtett, elenyészne, 's alkotmányunk papíros tisztán maradván, rá egészen új elrendezését akarnók irni országgyűlésinknek, talán mellőzni lehetne az utasításokat: de most, midőn nemzeti közéletünk eddigi fejleményeit le nem rázhatjuk; 's midőn ezektől az országgyűlésnek évenkénti tartása felfüggesztve nincs: nekünk historiai előzményekhez kell magunkat kötni. A tárgy érdeméhez szólni akkor fog, ha a felvétel kérdése előbb eldöntetik. Utasítás van-e iránta vagy nincs, szólok azt nem kérdi, mert e kérdés a követnek küldőhezi viszonyába vág, hova idegennek tolokodni nem lehet. — Egy más megyei követ a minden oldalról megtámadott sz—si előadásra következőleg szólt: engedjen meg az érd. követ, ez kerületi ülés, és nem conversatio, 's nem a conversálás vágya, hanem azon nézet volt az érd. követ előadásának alapja, hogy okait az újságlapok széthordván, az indítvány pártolásától a küldőket elvonja; ezen illy nézetből tett nyilatkozat iránt is van egy pár szava. Két okból ellenzé az érdemes követ ur az indítványt: először mert az országgyűlésnek elrendezésébe vág. Ezt az érd. követ egy más mgs testületől tanulta, melly az 1836-dik évi országgyűlés óta szeret minden fontos tárgyat a rendszeres tárgyalásra, 's az országgyűlésnek elrendezésére utasítani; holott tudja, hogy átalakulás csak lassu fejlődés után, 's nem egyszerre történhetik meg kellő csendben; miért nem utasítá az érd. követ a városok rendezését is az országgyűlés elrendezésére, hiszen az méginkább oda tartozik? mert meg vala győződve, hogy ezt tenni annyi volt volna, mint örökre elhalasztani a városok rendezését. — Ellenzé Sz. megye követe az indítványt másodsor azon okból, mert a gyakori országgyűléseket egyenletlenség szülőinek hiszi; pedig e tekintetben csak egy visszapillantás a mult időre minden gyám-otok ki fog rántani az érd. követ ur alól; minél ritkábbak voltak országgyűlésink, annál inkább sinylett a nemzet; ellenben minél rendesebben tartattak, annál jótékonyabb vala hatásuk. Ezt bizonyítják a külnemzetek is. Ha ritkán tartatik hongyülés a végrehajtó hatalom rendszeren bevág a törvényhozás körébe, ha más, tekintetben nem, legalább a törvények magyarázatásába, melly egyedül a törvényhozó testület illeti. Így van ez megfordítva is; ha állandó a törvényhozó hatalom, ez is gyakran bele vág a végrehajtó hatalom körébe. Ezért általánosan elismertetik azon elv igazsága, hogy évenként bizonyos meghatározott időben szük-

ség tartani országgyűléseket. És ezen politicai alapigazságot őseink századok előtt Szilágyi kormányzó, Mátyás és 1ső Ferdinand királyink alatt — törvénykönyvünk bizonyossága szerint — már elismerték, 's így az indítvány őseink meggyőződésének szüleménye és nem új tünemény nemzeti életünkben. — Egyébiránt ha a többség úgy kívánja, szólok megnyugszik abban is, hogy ez indítvány tárgyalása — utasítások eszközése végett — december végéig halasztassék el. — A mindenfelől megtámadott követ saját védelmére kelvén, a december közepéig leendő elhalasztást annyival inkább pártolta, mivel ez — ugymond — eléggé bizonyítja, hogy a t—i. rémképektől tartani mit sem lehet. És ha csakugyan decemberben vétezik fel ez indítvány tárgyalása, mi lenne a mai ülés egyéb parlamentar conversational? melly szónak egyedülesak értelme felett nem egyeznek meg szólvál az ellenvéleményűek. Nem mondá ő, hogy az országgyűlések akadályai a haladásnak, de azt sem hiheti, hogy a lutheranusok megégetését rendelő hongyületek a haza javát előmozdították volna; az újabb országgyűlések érdemeiből pedig legkevesebbet sem vont le. P. megye követe szólok okoskodását megfordítá, midőn az utasítás eltörlése előtt népképviselőt kívánt, szólok elenében, ki az utasítás eltörlését egy lépésnek tekinti a népképviselőhez, 's hogy a követ a nemzet képviselője legyen, az utasítások eltörlését szükségesnek tartja. Az érd. követ a czelt feláldozza az eszköznek; — 's végre utasítási jogát a nemesség a népképviselőt behozatalával sem fogja kezei közül kiereszteni. — Egy előbb szólt megyei képviselő, követtársá ezen előadásra megjegyzi, mikép követtársá szavai mások által előállított rémképeket érdekeltek; szerencsétlennek állítá azon egyes embert, és nemzetet is, kit vagy mellyet határozatiban rémképek vezérelnek, nem józan megfontolás: de — az imént szólt követnek ez iránti visszatörése nincs helyén. Mi a fenforgó kérdést illeti: szólok veszélyesnek látja megállapítani, hogy utasítás nélkül az indítványok tárgyalásába bocsátkozni nem lehet; mert így csekély pártok a megyékben vég nélkül elhalasztgathatják a tárgyak felvételét; 's utasítás kell majd arra is, lehet-e valaminek tárgyalását december közepéig elhalasztani. Ki időhaladékot kíván, szavazzon ellene a tárgynak, 's ha így többséget nyer, legyen elfogadva; ellenkező esetben vessessék el. Két fontos kérdés csatoltatott ez indítványhoz, mi az indítványozónak szándékában sem volt; t. i. az utasítási és követvisszahívási jog eltörlésének kérdése. De oly országban, hol megyeinkhez hasonló municipiumok léteznek, az önállás kívánja az utasítást; másképp áll a dolog, hol a követet nem illyenmely helyhatóságok küldik, 's hol a követválasztás után a választók többé össze nem jöhetnek. Megvan ugyan mindennek jó 's rossz oldala, de szólok az utasítások körül túlnyomónak látja a jót a rossz felett. A centralisatióra nézve szólok megjegyzi, hogy a jó centralisatiót, melly az élet nedvét rejti magában, 's melly a nemzetből foly ki, az országgyűlésben kell keresni; mert a kormányokban közönségesen csak azon centralisatiót találhatni fel, melly a nemzeteket a kormány által forgatott gépnak tekintvén, fél a gyakori hongyületektől. Hogy az országgyűlés hatása káros nem lehet, bizonyítja az 1825 is 1840-ki hongyülés is, mindkettőnek sikerülvén nagy nemzeti bajokat egyenliten ki. — Különbén a es—i indítványnak igen tág fenék adatott; az indítványt tevő az országgyűlésnek rendezését legkisebb részben sem kívánta, csak a teendők öszvetolulása miatt kérte, hogy addig, míg teendők végezve nem lesznek, minden évben tartassék országgyűlés. Ha később látni fogja a nemzet, hogy ezt minden évben megtartani szükségestelen. ismét rendelkezhetik iránta tetszése szerint. Illy értelemben a tárgyalás elhalasztásának semmi oka, valamint nincs a javasolt választmány kiküldésének is, mivel a jelen állapot megtartása mellett tétetvén az indítvány, az nem oly szövevényes, hogy felette határozni e nélkül ne lehessen. Szólok egyenes szavazást kívánva a tárgy érdemére, pártolja az indítványt. — Végül az indítványozó követ szólok fel, előadván, mikép indítványa tételekor szólok előtt állott azon tény, hogy az indítványok sorozata a küldőkkel régen közöltetett, 's rá azóta utasítások már érkezettek volna. Azt állítani fel, hogy küldőkkel közlés előtt semmit tanácskozás alá venni nem lehet, nem lenne egyéb, mint az országgyűlés működését minden tárgy iránt addig elhalasztani, míg 15—20 megyének tetszeni fog utasításával késni. — Különbén indítványa legkevesebbé sem vág az országgyűlés elrendezésének körébe, mert a jelen állapot fenntartása mellett csak azt kívánja, mit ez előtt a számos törvény rendelt, 's mire, ha valaha szükség volt, most igazán van. Első felírásunk szerint aggasztólag sodortatunk a köz-elszegyedés örvénye felé; kereskedelmi mérlegünk több millió veszteségre mutat; és azon phrasisos közadossági

mentességünk felől, nem egyebek szép szavaknál. Jobb szereti szólok, ha egy nemzet birtokára kölcsönt vesz fel, 's ezt nemzeti kezesség mellett hasznos czélokra fordítja, mint ha a nemzet egyénei egyenkint adósságokba süllyedvén koldusokká lesznek. Ez a mótely, melly mindig beljebb 's beljebb harapózik; 's innen magyarázható, miért hogy egy megürült hivatalra 30an 40en is versenyeznek. E nemzet független csak akkor lehet, ha egyénei adósságaikból menekülnek, 's ha külkereskedésünk oly tetemes veszteségre nem mutat. És ezen körülmény főképen az, melly jelenben sürgőtelleg kívánja az országgyűlésnek minden évben tartatását. De hongyületeink alkalmatlanoknak tetszvéni, kormányunk jelenleg három éven át is inkább csak türi, mint ápolja azokat. Ez legfőbb oka a bajnak, mit csak úgy hárihatunk el, ha megszoktatjuk kormányunkat arra, hogy ne tartson évenként előforduló országgyűléseinket. Szólok indítványt azon értelemben tette, mellyben azt F—megye követe kifejté; a magyar jelenleg hátra van az europai nemzetek közt, 's hogy köztök illő helyet foglalhasson, szükség, hogy dolgai elintézésére minden évben tartson országgyűlést; 's a küldők rossz neven nem vehetik, ha követeik a nemzeti jólétet mozdítják elő; ha kiváltságok eltörléséről lenne a szó, méltánylandó lenne némely követ urak kívánsága az utasítás bevárása iránt. Nálunk, hol sajtószabadság nincs, országgyűlésnek kell megérlelni a kérdéseket, 's már csak e tekintetből sem lehet hatóság, melly ellenezz az országgyűlésnek minden évben tartását. És ha fél valaki küldőitől e tárgyban, félelme mindenestire alaptalan, mert ez indítványt nem czélja országgyűlésünket rendezni, mi csak lépésökint történhetik, 's mire az indítványnak fogantatvátele a legszelidebb első lépés lenne, mi veszélyes nem lehet semmi esetre. Kívánja ezt mind saját kormányunknak, mind a közös kormányt jelen állása. Évenként tartatván országgyűléseink, mik a közös kormány szoktatni fogják az alkotmányos elvekhez, ezeknek jótékonyágiban nemesek mi fogunk nagyobb mértékben részesülni, hanem a közös kormány alatt álló szomszéd népek is. Egyébiránt az indítvány első felírásunkkal is szoros kapcsolatban van; ha ebben kimondók milly sok teendő várakozik országgyűlési intézkedésre; és ha a jelen országgyűlés 10 — 12 évig nem tarthat: szükség az indítványt fogantatosítani mindaddig, míg átalakulásunk kérdései eldöntve nem leendnek. A tökéletes biztosság végett azonban kimondandó, hogy országgyűlések alatt mindennemű perek szakadatlanul folyjanak, mivel csak ennek megelőzése lehetne az indítvány életbe-léptetésének legnagyobb akadályt. Szólok kéri az érdemes követ urakat, hogy minden félreértés kikerülése tekintetéből ne sorozzák indítványt azon indítványok közé, mik a nemesség adóztatását tárgyalják, vagy kiváltságokat sértenek, 's tekintsék ezt egyedül a teendők szempontjából. Szükség azonban, hogy még most készíttessék el a törvényjavaslat, az illető üzenettel, már a szárnyaló hírek tekintetéből is. A törvényjavaslatban pedig mondassék ki, hogy míg teendők végezve nem lesznek, tartassék minden évben a téli hat hónap alatt Pesten országgyűlés, mi a latt mindennemű perek rendszeren folyjanak. A kir. tábla 9—11 tagjának elég jelen lenni országgyűlésinkben, a többiek köteleességüket végezhetik. Az országgyűlési meghívó levelekbe foglaltassanak mindig a királyi előadások is. — Ez indítvány egyetértést kíván e tábla részéről, mert ha mi egyetértünk is, léssen ki velünk egyetérténi nem fog; ha pedig e részben egyetérténi nem fogunk, egyetnemértésünknek áldozatja a hon leend. Indítványt annyival inkább ajánlja a KK és RR pártolásába, mivel ez a küldők jogát nem csak legkevesebbé sem csökkenti, hanem inkább szölesíti. — Szavazatra kerülvén a dolog 28 megye 19 ellenében az indítvány tárgyalásának elhalasztását kívánta. A kisebbségben maradt megyék követezők: Abauj, Ung, Szabolcs, Gömör, Bihar, Máramaros, Csongrád, Békés, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Zala, Komárom, Bars, Hont, Zólyom, Pest, Tolna. — Az elhalasztott indítvány december 15-én fog tárgyalásra szönyegre kerülni.

November 13-án.

LXIX. országos ülés a m.FÖRRK-nál (kezdeté 10kor.)

A tegnapielőtt befejezett börtönrendszer folytatában az 1827-ki Sik t.c. által a rendszeres munkálatok vizsgálatával megbízott országos választmányának a kerületi börtönök felállítását illető javaslata olvastatott fel. Mint-hogy az I pont szerint a hatósági börtönök nagyobb része az 1827-i tervhez lennének alkalmazandók, egy érd. báró ezt azon terv és börtöneinknek evvel egészen ellenkező szerkezete miatt lehetetlennek tartá, melly szerint tervet kívánt előterjesztetni, miként ezen börtönök alkalmaztassanak; egy n grófnak azon megjegyzésére, hogy most csak elveket közölünk a RR-vel, 's csak ha ezek elfogad-

atnak, tanácskozhatunk az alkalmazandó tervekről, a ns báró megnyugodván, az olvasás felytattatott. A munkálat 2ik pontja a vádlottak és rabok elkülönzéséről szól. Egy gróf e pontba kíváná betétegni, mi már benne van; de egy báró megjegyze, mikép igaz ugyan, hogy a vádlottak az elítéltekől elkülönítése meg van említve, de nincs a vádlottak egymásközi elkülönzése, pedig e nélkül egy jó bünvádi eljárás nem is képzelhető; minthogy tehát a magány-rendszer már ugyis elfogadták, minden vádlottnak külön kamarábai záratását kívánja. — De egy ns gróf ezen hatósági javított börtönöket csak ideigleneseknek tekintvén miután hinni szereti, hogy egy tökéletes rendszer fog általában alkalmaztatni, nehogy a külön kamaráknak már mostani felállításával a költség sokszoroztassék, a szerkezetet pártolja. A ns báró indítványát pártolók közül egy gróf hasonlólag nem hisz ott jó eljárást létezhetni, hol a vádlottak közlekedése és egyetértése lehetséges, 's miután a magányrendszernek elfogadásával, jövőben minden börtönöknek e rendszer szerint lesznek javítandók, azoknak már most ekként történendő rendezésével — miután akkor a kamarák már készen állandnak — semmitsem veszítettünk. Ekként vélekedék egy más ns gróf is, ki ezen dispositiót az eljárás alapjával ellenkezőnek találja, mely alapjaul szolgálnd büntetőtv. könyvünknek. Így egy harmadik gróf. Szerinte az elítélteknek elkülönítése, midőn mint vádlottak hónapokig együtt lehetnek, már nem szükséges. Több szónok után végre egy mlsgos főispán szükségesnek tartván nemcsak az elítélteket egymástul, hanem ugyanazon egy vétekkert vádlottakat is elkülönözni; a pont ekkép javítottat ki: a 3. p. marad. Egy érd. báró azon észrevétele után, hogy midőn a 4. pontban a rabok lakásaira nézve bizonyos categoriákra osztatnak el, akkor a munkateher közös 's erre nézve semmi categoria nincs, 's egy ns gróf egy érd. főisp. azon észrevételére, hogy mind ezen rendelkezés csak intermaliter történik, megjegyzevén, hogy ő a rendezést realiter megtörténtnek szeretné, a projectum olvasása folytattatott. A következő pontok maradnak; a 19 és 20 pont, egy ns bárónak azon kérdése folytában, miszerint kívánják a FÖRR, hogy az igazgató önkényétől függjön; egyik rabbal jobban bänni, mint a másikkal?, kimarad. — A 21ik pont, mely a disciplinaris büntetésről szól, hosszabb vitára adott alkalmat. A testi büntetés feletti tanácskozást, annak a büntetések és fegyelmelni megtartását vagy eltörlését, sokan itt kívánták eldöntetni, midőn más részt, a testi büntetésekhez érdemileg szólan többben akkor kívánták, midőn tudni fogják a RR, az elveket elfogadták e? Kik a testi büntetésekről most kívántak tanácskozni, okoskodásikat a következő argumentumokra alapíták. A mlsgos FÖRR az elvileg elfogadott magányrendszert nemcsak nem kívánják a municipalis börtönökben alkalmazni, sőt azt tiltják is, 's egy új indítvánnyal állnak elő, 's kívánják, hogy azok az 1827ki operatum szerint javitassanak. Már ha ez operatumot ajánlják, vagy egészen approbálni, vagy kiigazítani kell azt; mert ha egészen javítványosnak nem tartják, nem ajánlhatják; ha pedig javítani kívánják, nem mellőzhetnek el egy pontot is, nehogy a RR mindent úgy vegyenek, mint FÖRRi véleményt. — De továbbá szükséges is, hogy midőn a FÖRR más javaslattal állnak elő, javaslatuk részleteit terjeszszék elő. Igen különösnek fog látszani — mondák — hogy a FÖRR minden nehézségnél megállnak, 's határozni nem akarnak, miből majd az sültetend ki. hogy a FÖRR nincsenek még magok is tisztában azal, a mit akarnak. A FÖRR minden csekélység felett határozta, mint a rabnak hány nyakkendője 'stb. leend, 's a főkérdésnél nem kívánnak határozni; pedig ez igen lényeges kérdés 's ez alapja a büntető törvénykönyvnek, mert mielőtt elhatároznák, hogy a rab hány évre fog itéltetni 's milly büntetést foglal magában ez elzárás, ennél egyik leglényeges kérdés, hogy az elzárás testi büntetés-sel lesz e egybekötve? ez volt a motívum, midőn a FÖRR. a börtönrendszert kívánták felvenni; és így elfogadva levén az alap-ely, ezt el kellőzni következetlenség lenne. — Azoknak okaik, kik a testi büntetéshez érdemileg szólni akkor kívánnak, midőn tudni fogják, az elveket a RR. elfogadták-e, mintegy a következőkben öszpontosulnak: A testi büntetés nem alap-eszme, hanem egyik rendezés a büntető rendszernél, 's midőn a FÖRR. által az 1827ki operatum elvei terjesztetnek elő, a FÖRR. nem részletes javaslatot, hanem azon elveket terjesztik elő, melyeknek alapján kívánnak a RR. által javaslatot tétetni; de aztán jelenleg nem is az a FÖRR. feladata, hogy miként bányanak a rabokkal, hanem hogy a hatósági börtönök miként javitassanak; a testi büntetés alább a büntetőtv. könyvnyél ugyis elő fog kerülni, 's így azt — mint egy főisp. megjegyze, — praecoccupálni nem lehet. Így nyilatkozott országbíró ő nmga is; ki, miután itt csak disciplinaris büntetésről van szó, a testi büntetés eltörlésének tárgyalását a büntetőtv. könyv felyvendése alkalmára kívánta

halasztani. — Egy ns báró, midőn előbb e pont elmellőzést következetlenségnek lenni állítá, a FÖRRket még következetlenségéről nem vádolá, mert, mint egy főispának adott feleletében megjegyze, nem követelt a FÖRR. által el az, mi következetlenség lenne. A multkor A. G. gr. indítványa conclusummá vált, 's miután e conclusum nem a többség, hanem az egész tábla határozata, természetesen következik e tábla minden tagjának azon kötelessége, hogy, ha e conclusummal valamit megegyeztetni nem tud, azt elhárítani igyekezzék; a ns báró úgy vélekedik, hogy e §. meghagyása valóságos contradictio. A ns báró volt, ki a büntetőtv. könyvet kívánta előbb meghatározatni, de a többség a börtönrendszert véle előbb szükségesnek. A disciplinaris büntetés meghatározása a börtönrendszer meghatározásátul függ, 's miután a mintabörtönél határozta, szükség itt is határozniok. Ha a mgos FÖRR. úgy gondolják, hogy a testi büntetések a rend fentartására szükségesek, határozzák meg ezt; de ha ellenkezőleg győződnek meg, meg kell azt szüntetniök 'stb. — Azonban egy ns gróf a ns báró előadására csak azt kívánta megjegyze, hogy itt nem arról van szó: itélet által milly büntetés szabassék az elítélte, hanem hogy milly bánásmód használtassék a raboknál; a büntetés nemének meghatározása az intézettül feltételeztetik, 's mielőtt erről szólanánk, tudnunk kell börtönök miként fognak rendeztetni; azonban itt tisztán a fenytékről van szó 's nem a büntetésekről, azonban világosan kívánja a ns gróf kimondatni, hogy a FÖRR. az önkényes büntetésnek ellene vannak. Utána egy főisp. helyettes szólott 's a börtönjavítást a disciplina meghatározása nélkül lehetlennek tartja, és bár a szónok disciplin. és politialis tekintetben a testi büntetést fen akarja tartani, mindenesetre kimondandónak hiszi, fenakarják-e a testi büntetést a FÖRR. továbbra is tartani. — Visszamenve az előbb mondottakra, egy érd. főisp. egy ns gróf azon állítására, hogy a FÖRR. magok sem tudják mit akarnak, megjegyze, hogy ez igen nagy calamitas lenne, ha a többség nem tudná mit akar; és ha ez állna, szánni lehetne főkép a mgos gróft, ki mint oly kitűnő capacitas illy többség mellett a haza javára igen keveset működhetik. — De a ns gróf öngigazolására megjegyze, hogy ő csak figyelmeztetni akarta a FÖRRket, hogy ne hozzanak oly határozatot, mely az előbbivel ellenkezésben levén, a FÖRR. azon szomorú helyzetbe essenek, hogy nem látszanak tisztában lenni avval, a mit akarnak. Minthogy a fegyelem tartja fen a rendszert, miután a rendszer elfogadattott, rendelkezünk a fegyelemről is. — Több szónok után végre két főispáni helyettes szólott. Egyik úgy vélekedett, miután az elfogadott mintabörtönél a magányrendszer fog alkalmaztatni 's itt a testi büntetés nem használtatik, hatósági börtönöknek bár minden systema nélkülök de a legjobb rendszer szerint levén javítandók a disciplinaris büntetéseknél a testi büntetések eltörlését szükségesnek látja. Miután a FÖRR. e projectum tárgyalásába pontonként bementek, e pontot elnem mellőzhetik. De a másik főisp. helyt. megjegyze, hogy ha e pont érdemileg tárgyalásába beereszkedtünk, be kell ereszkednünk a testi büntetések érdemileg tárgyalásába is, annyival is inkább, mert ha a testi bünt. a disciplinánál nem tartatik fen, el fog az töröltetni a criminalitásoknál annál inkább, mentül bizonyosabb az, hogy az angarialis botozásoknak igen kevés hasznuk van. — Nádor ő fensége a többséget azok mellett mondá ki, kik e tárgyat most függőben hagyván, azt a későbbi tanácskozásra halasztani kívánják. — A 29ik pontnál tett azon észrevétel után, hogy itt foglyok és rabok közt distinctio nincs, 's hogy ha a FÖRR. eziránt nem határozna, a codex fogságrul szóló részét nem lehet használni; e pont 's a következők (egész a 37ig) helybenhagyatván az ülés eloszlott.

Országgyűlés rövid közlések.

Nov. 13. 14. és 15én a KK és RR táblájánál folytatolag magány-értekezés, vagy is zárt conferentia tartatott.

Nov. 14én felvettett a mgos Földi táblánál a KK és Rk 4. üzenete a magyar nyelv tárgyában, 's Nov. 15kén az a feletti vitakozások folytattattak.

A novemb. 16kai kerületi ülésben megkezdett a k. k. leirat feletti tanácskozás. A viták hevesek, a terem fulladásig tömve. — Ugyan e napon a földi táblánál folytatattván a magyar nyelv tárgyában vitakozás, a cs—i püspök szerkezeti javaslata elfogadattott. Csak a viszonzizenetek mikénti szerkesztése lesz még tisztába hozandó.

Acsanádi püspök 2dik nyilatkozata a FÖRRdek országos ülésében. (folytatás a Világ 89. számához) Köszönettel tartozom egyébiránt ő mlgnak abbeli felvilágosítása iránt, melyet a Zólyommegyei esetre nézve nyújtott. Tegnapelőt azt véltem, hogy nem kell az e részbeni törvényjavaslatot felterjeszteni azért, mert

ezen házasságokrul azt hittem, hogy csak a szolgabíró előtt voltak kötve, következkép azokat polgári és egyházi törvények szerint érvényteleneknek kelle tartanom; de miután most úgy értesítetém, hogy azon házasságok nem csupán szolgabíró, hanem protestans lelkész jelenlétében is kötettek, ki kell jelentenem, hogy én épen a most említett pápai nyilatkozat következtében ezen házasságoknak érvényességét ma már elismerem, de a törvényjavaslatnak fölterjesztését most is szükségtelennnek tartom azért, mert ezen házasságok egyházilag érvényesek, és ennél fogva a szóbanlevő Z. megyei vegyes házasságokra nézve ő Felsőlegnek közbejövetele is felesleges. Méltóságos gróf A. K. urtól és többektől hallottam azt is, hogy a pápa kühatalom. A pápa feje levén a cath. anyaszentegyháznak, őt a catholikusokra nézve, a világnak bármely részén legyenek is, kühatalomnak nem lehet tekinteni. Igenis, ha a pápa polgári jogokat 's befolyást gyakorolna más nemzetekre; — azonban az ő hatalma csupán lelki dolgokra terjed, 's annál szebb, minthogy a hívek szabad elismerésén alapul, 's az engedemesség kicsikarására nincs sem fegyvere, sem anyagi ereje. Az, hogy a pápa Olaszthonban lakik, őt a catholikusokra nézve kühatalomnak szintolly kevéssé teszi, mint mi magyarok udvari cancellariánkat idegen hatalomnak nem tekinthetjük azért, mert széke az országon kívül van. Az olmcüzi érsekség magában foglalja a porosz Sileziának egy pár kerületét, 's mindamellét is, hogy az olmcüzi érsek Morvahonban lakik, 's felséges Urunknak jobbagya, őtet eme sileziái híveire nézve mégis senki idegen hatalomnak nem tekintheti. — Az sem változtat a dolgon, hogy a romai pápa független fejedelem. A cath. anyaszentegyház a romai püspökökben fejté tisztelet akkor is, midőn a pogány imperátorok vérengző üldözése ellen híveikkel együtt a föld alatti üregekben kerestek menedék helyet, 's a catacumbákban ünnepekkert hitünk szentséges titkait; fejének ismerte akkor is, midőn a mi korunkban 6. és 7ik Pius birtokaiktól megfosztva, a francia kormány bilincseiben sínylettek. — Milly kevéssé illeti a romai pápát ezen nevezet, kiviláglik Verböczy 1ső RRk 11. czimjéből, hol a pápák legfőbb lelki hatalmáról szól, 's hol megemlíti, hogy felséges Uraink az ő apostoli királyi nevezeteket 's jogaikat 's hazánk az ő czimerét a pápától nyerték. Meg fog kiki győződni arról, ha olvassa Praynak ezen munkájában „Epistolae procerum Hungariae“ azon leveleket, miket az ország Rendei több századokon keresztül a pápákhoz irtak, és melyek a legbuzgóbb tiszteletet 's engedelmséget lehelik. De ha úgy tekintem is a pápákat, mint független fejedelmeket, egyebet én mint magyar nem látok bennök, mint nemzetünk jötevőit. Hazánk legszomorubb századiban a pápák voltak azok, kik felséges Urainkat az ozmánok hatalma ellen pénzzel és erővel segítették, Broderich szerémi püspök 's akkori cancellár bizonyítja, hogy noha a mohácsi veszély előtt, az ország rendei 's maga 2k Lajos által szólítottak fel valamennyi fejedelmek segítségért, de kivéven Sik Henrik angol királyt, ki 30,000 tallért, 's a jó 1ő Ferdinándot, ki nem csekély mennyiségű, de fájdalom a gyászos esata előtt csak György érkezhett katonaságot 's néhány álygüt küldött, a többi europai fejedelmek csak vigasztaló leveleket küldöttek, hanem pénzt, segítséget nem; ellenben a pápa volt az, ki 3000 jó gyakorlott katonát küldött, kik egytől egyig elvesztek olly ügyért Mohácsnál, mely nem volt övék; hogy hazánk 's talán egész Europa a vad török prédája nem lett, azt főleg a pápák erőködéseinek, azon hadsergeinek, melyeket hazánkban állandóul tartottak, 's hogy tarthassanak az ország Rendei által kérve 's az 1696: 22 t. cz szerint felhatalmazva voltak, végre azon töménytelen sommáknak köszönhetni, melyekkel ők 1ső Ulászlótól fogva épen nagy Leopoldig fejedelmeket szakadatlanul segítettek. Méltóságos gróf A. K. ur a romai contributorul is szólott. Igenis püspöki bullákért, dispensatióktért, kivéven a szegényeket, kiknek ez ingyen adatik, küldetnek Rómába mérsékelt taksák. II. József alatt, a reformatio idejében szó volt arról is, hogy ezeket meg kell szüntetni, és az akkori pápai nunciust egyebet nem tett, hanem bemutatta lajstromát mindazon segedelmeknek, melyeket, mióta a dicső ausztriai ház honunk felett uralkodik, felséges hirályainknak a romai pápák küldöttek; látván ezen sommák roppant voltját József császár, tisztelettel lépett vissza követelésétől; 's csakugyan, ha nem lehet kívánni, hogy csupán a szomszéd Ausztria lakosai viseljék mindazon terhet, melybe kerül felséges Urunknak az egész monarchia kormányzása, igazságtalan volna azt is kívánni, hogy a romai status csekély népessége viselje az egész világon elterjedt r. cath. anyaszentegyház kormányának költségeit. A B. megyei mélt. főispán ur azt mondá, hogy a clerus a fenforgó eljárásra nézve a felelősséget a kormányzékben 's ennek placetumában kereste. Nem, a magyar clerus a felelősséget senkiben sem kereste, senkiro sem kívánta hárítani, hanem kötelessége érzetében lépett fel e tárgyban, fellépett még mielőtt a breve a pápától, a placetum pedig a kormánytól kiadatott, mert meggyőződött, hogy fellépése az 1691:

ellen vádaskodásul használnak, — méltatlanság!! *) 's arra mutat, hogy önké pártfelek irányában azon j...cus elvet törekzenek életre támasztani: „vera sunt, sed non debent dici.“ — Szó nélkül nem hagyhatom egy faraspoly finomságu szónok beszédét, ki az által gyalázta a foladót, hogy őt ördögöl tevé párhuzamba, mert, ugymond, eddig csak az ördögöl hitte, hogy egészen rossz, most pedig egy embert is tanult olyat ismeri. Ej! ej! K. A. uram! kár megfellekedni, hogy az ördögöl veres hajjal festik, — higye el, nem jó hasonlatosságokkal élni, melyek némileg ránk illenek, mert modorra nézve bizony csak igen megvolna a proximum genus. Végre határozta lön, hogy a RR. a főjegyzőnek e tévedését megbocsátják, **) 's hivatali lemondását el nem fogadják. Mire nézve egy főszolgabíró által a terembe hivattott. A végzés értésére adatván, ő a RR. bizalmát megköszöntö, de hivatalát visszafoglalni nem akarta; két közbejött szónoklat után azonban azt nyilvánítá, hogy hivatalát csak úgy foglalandja vissza, ha a RRk. parancsolják. Erre a közönség közül egyetlen nagy rikácsoló szózat parancsoljuk-ot hangoztatott, 's a főjegyző hivatali székébe visszacsücsült. *) (Folytatása következik. **)

© Karlovicz. A görög n. e. vallásuk lelkes metropolitája 's érseke Rajasics József ő excellja, átlátván, mily elkerülhetlenül szükséges, hogy a papság hivatala méltóságához 's hatásköréhez illőleg neveltsék: legfelsőbb helyre folyamodott a végre, hogy a megüriült bácsi püspökség 20 ezer pira rúgó évi jövedelme 3 's 5 évig egy rendes középponti seminarum alapítására fordíttassék, mellybe csak 8 iskolát végzett ifjak levén befogadandók, az is eléretnek, hogy a papság magyarul tudjon.

Külföldi hírek.

Ausztria. Az udv. haditanács a főhadi kormányzóságokhoz rendeletet bocsátott, miszerint azon katonák, kiknek törvényes vagy szerződési szolgálattidejük f. évi oct. végével kitélik, 's tovább szolgálni nem kívánnak, szabadon bocsátassanak. Ha valaki kiszolgált, akarata ellen nem tarthatni vissza, de el sem bocsáthatni akarata ellen, ha egyébiránt magát jól viseli; különös tekintettel kell lenni az olly emberek önkényes magok ismétli lekötésére, kik hasznos szolgálatot tesznek. Ezen újbóli lekötés azonban csak a szokott, 's magyar katonákra nézve megállapított újra-kötézési pénz mellett, az erdélyi katonákra nézve pedig a törvényes megszabott föl-tételek alatt még nagyobb összeg mellett is történhetik.

Spanyolország. Oct. 30kán Martínez de la Rosa felolvasá a congressusban a kiküldöttség véleményét a királyné nagykorúsága iránt; mellyben előadatik, hogy a nagykorúság nyilatkozatása azon leghatalmasabb eszköz, melly a népet legbiztosabban megnyugthatja; ehez folyamodni nem példátlan dolog; tevék azt más európai nemzetek, sőt Spanyolországban is van rá számos példa. Egyedül a királynénak trónralépte az, mi boldogságot sugározhat minden körre. Ennélfogva a bizottság azon véleményben van, hogy a congressusnak e határozatot el kell fogadnia: „A cortesgyűlés ő főltségét Ildik Izabella királynét nagykorúnak nyilatkoztatja.“

Egy madridi levelező azon észrevételt teszi, hogy a különböző pártokat egyelőre a közös veszély forrasztja össze legalább látszatra. Mihelyt a cortesgyűlés eldöntőleg alakulva lesz, a királyné nagykorúsága fog elhatározatni. Szünjék meg kissé a külső veszély, azonnal fel fognak bukni a parlamentarizmus töredékek ellenkedései. — Barcelonában folyvást a legnagyobb rendtelenség uralkodott; magányosok ezüstjét elrabolják, mi beolvastatván, naponként 30,000 real készítettik.

N. Britannia. Csütörtökön, nov. 2án kezdé meg Burton bíró a nagy-eskütszék előtt O'Connell és vádlott társai ellen a pört. Beszéde másfél óráig tartott, melly — mint látszik — csak bevezetésül 's a szempontok meghatározására vala szolgáló. Azon vád, miszerint a ropant gyűlésekkel csak ijeszteni volt szándék, újból föl van hozva, nyilván elismerve azonban, miszerint e vád bebizonyítására adatok gyűjtése szükséges. Ez okbul föl-szólítatik az eskütszék, miszerint necsak a tartott beszédeket, hanem a vádlott újságírók hírlapi cikkeit is vegye szoros vizsgálat alá: vajjon e vétkes szándék nem világlanék-e ki ezekből. Erre azért tétetik különös súly, mivel a nagy-eskütszék olly pörben, mellyben több személy be van pörölve, nem mentheti föl az egyiket 's teheti a másikat vádállapotba, hanem ha egyiknél bűnös szándékot tanúsíthatni, akkor a többit is mint vádtársat a kis-eskütszék elibe kell utasítani. A pénzügyítés is

különösen terhelő körülményül említették, minek azonban csak akkor lehetend jelentősége, ha a nagy tömegek összegyűjtése általi bűnös szándék, az ijesztés, eléggé kiviláglandik. Vétsegiul hozatik föl továbbá a tribunalok fölállítására, miáltal a korona és parlament jogaiba történt avatkozás; ezen avatkozást csak azon körülményből magyarázhatni: „hogy a vádlottak Irlandnak Angolországali unióját már magában törvénytelennek, ezért következményben, azaz az unio óta kibocsátott törvényekre nézve is semminek és érvénytelennek nyilváníták.“ Végül Hughes tanuról szóla Burton, kit hamis esküről vádlának. Megengedi, hogy a tanu hamis vádat tön, de az a kérdés: vajjon tudja követő-e el a hamis esküt, vagy vigyázatlanságból tévedt? Vége levén a beszédnek, a vádlottak egyik ügyvéde kijelenté, miszerint ezeknek tanuik 's bizonyítványaik jelen vannak, 's minden óráan készek a vádra feljölni. A körülményes vád ugyan e nap 11 órákor volt a nagy-eskütszék elibe terjesztendő.

A Times szerint a rebeccaiták a gwendraithi vashámort több ízben megtámadák, mi seregke odaszállítását leve szükségessé; végre lecsilapultak ugyan, de midőn a seregke, egy kis csapaton kívül, szétszórtak, ujra föl-támadtak, 's csak egy vámkapu és ház lerombolása után verethettek vissza.

Mihály hng nov. 2án a greenwichi kórházat 's kormányzóját Sir Robert Stopfordot látogatta meg, 's azután Woolwichba utazott, innen Rotterdamba hajózándó.

Az O'Connell ellen irányzott vádpontok leginkább azon vádban látszanak összesülni: hogy nagy tömegek összecsoportítása által mindazokat rettegésbe akará hozni, kik a helyzet változtatását nem ohajlják vagy épen ellenzik. Egyáltalában úgy állanak a dolgok eddigé, hogy tények által nem bizonyíthatván be a honarulás, sőt tények épen ellenkezőleg a nyilvános bátorság és köz-csend fenntartását, 's e mellett folyvásti buzgalmat tanúsítván, bünt csak annyiban lehetend O'Connellnek felróni, mennyiben vétkes szándékát és alattomos cél-zásait bebizonyíthatni. Tényleges vádul leginkább az itél-lőszékek felállítását mint tetleges vétket fogják felhozni. Egyébiránt a per O'Connell ellen már folyamatban van.

Franciaország. November elején a rendkívüli eszések következtében a Róna 's Durance folyamok annyira megáradtak, hogy tömérdek kárt okoztak, jelesül a Durance.

A France hírlap nov. 3kán ujra lefoglaltaték, mire okot alkalmasint azon cikk szolgáltatott, mellyben Nemours hg és hgnőnek londonbai utazások a bordeauxi hg oda érkezésével párhuzamba állítatik, 's azon véleményből indul ki, mint ha Lajos Fülöp fia azzal volna megbizva, miszerint a „Franciaországi Henrik“ fogad-tatását az angol udvarnál akadályoztassa, vagy mi több, „az irlandi nép elnyomásán“ és O'Connell elítéltesen mint tanu jelen legyen.

Portugallia. A spanyol határon több város és faluban valóságos nagyszerű raktárak tartanak csempész-árúkból. A kereskedőházak szinte biztosokat tartanak a határszéli helyeken, kik a Portugalliából jövő árúkat ügyes csempészek kezeiből átveszik. De ezen dugarusság viszonyos, 's mindkét részről nagyban üzetik annyira, hogy egész katonasoztályok sem bírnak néha a 300 's több főre menő csempészesapatokkal diadalmasan megütközni.

Olaszország. A tartományokban az elégtelenség még folyvást tart. Az ember valóban nem tudja, min csodálkozzék inkább, az elégtelenség vakmerőségén-e, vagy a hatóságok hanyagságán, mellyek a lázengők ellen kis csapatokat küldenek, mellyek aztán mindig vesztenek.

Németország. Mainzból érdekes tudósítást irnak a zsidóügyre nézve. Nagy-Hassziában is viszhangra találván az emancipatio kérdése, a teljes jogegyenlőség eszközölése megpendített. Ezt támogatja a közvélemény. Azonban csalatkoznak, ki hinné, hogy a keresztény és zsidó közt minden különbség végkép eltörülte. Sőt némely keresztel kedett zsidókat magas nyilvános hivatalokra emelni akaró kísérletek ellen a közvélemény határozottan rosszalólag nyilatkozott. Nem a zsidó vallása, hanem nemzetisége, szokásai, életmódja az, mi visszataszít, mi az alsóosztályuaknál szinte undorít. Fel-tűnő, hogy Poroszországban a protestans papság tesz óvást a zsidó-polgárosítás ellen. Ezt nem tehetik vallási tekintetekből, így gondolkoznak sokan, tehát kell lenni politikai alapjának. Nem is igen találhatunk fel más akadályt, melly az emancipatiót gátolhatná, mint a zsidó nemzetiséget, melly a német nemzetiséggel ellenkezésben állana. Azonban e sejtésszerű föltevés mélyebb taglalgatásába ezuttal a tudósító nem bocsátkezik.

Dunai fejdelemségek. Mig egy részről a porta Lieven tábornok elhivatását kívánja, másrésztől e napokban udvarától Lieven új parancsot kapott, miszerint

ő alkalmasint egész télen át Szerbiában marad. Belgrádhani mulatása legalább bizonytalan ideig meg van hosszabítva.

Törökország. A török birodalomban mindenütt lázongás, mi a fölbomláshoz azt minden pillanatban közelebb viszi. A porta parancsára Vrana vidékén ujonczok szedetvén, midőn őket a városba akarák vinni, ellenszegültek; 's hozzátartozóik, a török népség 's másokkal egyesülvén, a várost megrohanták, 's a keresztény lakosokon példátlan kegyetlenségeket követtek el. A keresztény templomok kirabolttván fölgujtattak, 's a nők és lányok vaderőszak martalékivá lőnek. Az albaniai katonaság kormányzója ellenük indult ugyan, de csekély számu embereivel nem boldogulván, a föllegvárba vonult vissza. Ezen esemény nagy zavarba hozta a portát, mint-hogy a görög mozgalmak óta mindent kerül, mi a keresztény alattvalókat elégtelenné tehetné. Aleppóban is naprólnapra rosszabb a dolgok állapota; rabló-megtámadások és betörések napi renden vannak, úgy hogy alig feketik le itt az ember nyugalmasan. A pasa erőlenebb, hogyem a czeneket fékezhetné, — de különben is kényelem- 's pénzszerető, miért könnyen megvesztegethetni. Az európaiak iránt igen rossz indulattal viseltetik; a napokban is két toscanai jobbágyot botoztatott meg, pedig mindkettő ártatlan volt. Hat török legujabban fényes nappal rohant meg lakában egy francziát, 's olly irtózatosan elpáholák őt, hogy néhány hétig föl sem kelhetett. Jaffai tudósítások szerint, azon hirre, hogy a porta ujonczokat akar szedetni, a naplusi, calli és jeruzalemi hegylakók fölzendültek, 's ha a libanoni és más hegylakók a porta rokonszándékáról értesülendnek, bizonyos, hogy ezek is föl-támadnak a porta ellen.

Hírlapi kalászkok.

Pesti Hírlap. (300.) Vezérezik: „Mikint lehet Magyarhon legtermékenyebb vidékeit a magyar adriai tengerrel legcélszerűbben összekötni? A derek 's igen gyakorlott tollbul folyt czikk veleje abban központosul, hogy legcélszerűbb összekötési mód a vasut, 's pedig Vukovártól Fiumeig húzandó vasut. Jelen elmékedés, mikép azt szerző maga nevezi, több szakaszra van osztva. Eddigéle azon főszakasz van szóayegen: I. összehasonlítás az addigi szállítási eszközöknek azon haszonnal, melly egy lőerőre készitendő vaspályából származnék. — II. A lehetőségéről Vukovártól Fiumeig vasutat építeni. — Előbbi szakaszban nagy figyelmet igénylő számadatok soroltatnak elő. A szállítás eddigéle történik Panceova és Uj-Becsőtől Zimonyig, innen Száván fölfelé Sziszekig, innen ismét Kulpán felfelé Károlyvárosig, 's innen végre a Luiza-uton Fiumeig. E szállítás a vontató lovak, a víz áradása 's apadásának, mint kedvező körülménynek bevérsása tekintetéből annyi idővesztéssel, 's aránylag annyi költséggel jár, hogy már e miatt sem virágozhatik fel soha a honi kereskedés, 's pedig itt egy késedelmezhető tényezőt a derek író még ki is hagyott számításából, sőt szavaiból, mellyek szerint a szállítás Károlyvárosbul Fiumeig, „akadály nélkül történik“ az tetszik ki, hogy nem ismeri azon igen is nagy akadályt, melly a Ludoviceán olly gyakran előfordul, a tömérdek hófuvatagokat, mellyek sokszor már octoberben kezdődvén, szinte maritusig, hetekiglen várakoztatják a terhelt kocsiakat. Mindent összevéve egy egy mérő buzának lánságból Fiumébe szállítása jelenleg, legkedvezőbb körülményeket véve föl, 1 fr. 12 kr. költségbe 's egy egész hónapi időbe kerül. Lőerőre készült vasut használatával, minden költséget ide érte, közép számítással egy mázsa 26 krba kerülne; de ez csak akkor érhető el, ha a vasut országos költségen épül; az egész szállítás pedig 9 nap alatt menne véghez. A második szakaszra nézve ezek a főbb észrevételek: Jeles mérnöki tekintélyek nyilatkozata szerint a vukovár-sziszeki tér igen kevés nehézséget gör-dítne az építésnek elibe, úgy hogy egy mérföld 90 ezer frtnál többbe semmi esetre sem kerülhetne, 's így a 36 mérföldre terjedő vonal összes építési költsége 3.240.000 forintot nem haladhatna. A sziszek-károlyvárosi tér hasonlólag igen kevés nehézséget mutat, sőt az ezen vonalra eső vasut terve San Fermo gróf által már tökéletesen ki is van dolgozva, 's itt a költség, mindent összevéve 1,750,000 ezüst forintra megy; de mellőzvéen még némely tervezett de nem mulhatatlanul szükséges építményeket az összes költség 1,150,000 forintra módosítható. A Károlyvárostól Fiumeig húzandó vasut lehetőségét jövő alkalommal vendi vizsgálat alá.

Nemzeti Ujság. (147.) „Még valami az urbéri vált-ságról.“ (Folyt.) Az ajánlott három váltási mód, — pénz-zel, telekrezzel, 's munkávali váltásmódok közül e czikk írója az utóbbit látja haszonvetőnek. Okoskodását arra építi, hogy mivel tapasztalás szerint a magyar földesuraknak rendszerint jószágaihoz aránylag kevés erejük, a jobbágyoknak pedig földihez képest fölösleg erejük van. — ebből az következik, hogy a földesuraknak van szükségük munkásokra, 's azokat fizessék meg, — a jobbágyoknak pedig van idejük dolgozni, 's az így gyűjtött keresetet te-gyék le országosan kirendelendő pénztárba; ekep a vált-ságdíj legalább 25 év alatt össze fog gyűlni. Ennek mind-azáltal sikeres létesíthetése a béke áldásait mulhatatlanul szükségesnek látja.

Erdélyi Híradó. (90.) Az erdélyi országgyűlés tagjairól értekezik, azoknak számát, megválasztási 's ki-nevezési módját ismertetvén.

A többi lapokban feltűnőbb politikai czikkek nincsenek

Szerkesztő: Szenvey József.

*) Pedig megéhező mennyire nem illő!
**) Szép, igen szép nagylelkűség, de...
3*) Prosit!
4*) Szívesen veendjük.

Szerk.
Szerk.
Szerk.
Szerk.

(*99)

É r t e s í t é s.

Jövő hónap 1- és 15kén

történnek a huzások

a cs.kir.-számlotteria szerint 90 számmal alkotott nagy kettős sorsolatterv által megnyerhető

mödlingi 32. sz. a. palota

és a riedi 5 realitásra,

300,000

vált. forint megváltással,
és egy fél

MILLIO

150,000

váltó ftnyi összes dotatioval készpénzben, felosztva		következő találókra:	
200,000 frt	12,000 frt	5,000 frt	3,000 frt
100,000 "	10,000 "	5,000 "	2,800 "
30,000 "	8,000 "	4,000 "	2,800 "
25,000 "	7,500 "	4,000 "	2,500 "
15,000 "	6,000 "	3,000 "	2,500 "

's összesen **187,555** v. ftot nyerő **25,186** találókra,

és ezeken felül a hozzáadott 1839. cs. kir. status-kötelezvények, valamint 1836ki herceg Esterházy-féle sorsok is nyerhetők, mi által az egyetlenegy bizonylevél (certificat) tulajdonosa a mödlingi palota kijátszásánál a **jövő hónap 1- és 15kén** igen tetemes összeveket nyerhet.

Ezeknél fogva siet alulirt kereskedőház a t. cz. közönséget figyelmeztetni: miszerint elsorsolása bizonyleveleinek megszerzésére még a legkedvezőbb alkalom vagy, mivel a **jövő hó 1- és 15keig** tartó rövid határidő mihamarább eltelik. Tévedések eltávolítása végett szolgáljon figyelmeztetésül, miszerint egy ternő és ambó találhatására a bizonyleveleken levő számoknak nem kell azon rendben állniok, miszerint azok a huzásban kivételnek, hanem a kihuzott 5 számból 2-, vagy 3nak **kell a certifikatumon lenni**, miáltal ezen lotteriában már csak **2 egyes szám által** is bizonyosan nyerhetni.

Bécs, november 15jén, 1843

Pann Alajos

(Belváros Weiburgutca 908 sz. írószoba első emelet)

Lueff M.-nek

a „Minervánál” címzett kereskedésében a Kristóféren.

Sorsjegyeket ezen nagy Realitások lotteriájához kaphatni Pesten

E l h a l a s z t á s.

Ö cs. kir. Főhercegsége, Mária Dorottya Ö Fensége, magas pártfogása alatt lévő, Buda-Pesti jótékony nőegyesület által az emberi inség és nyomor ápolására czélzott intézetek gyarapodására és biztosítására elrendezett, 's kevés idő előtt kihirdetett

nagybecsű ezüst szerek sorsjátéka.

mindenütt, hová ennek híre terjedhetett, köztetszéssel és méltányossággal fogadtatott, 's minden nemesebb kebel annál nagyobb örömmel élt ez alkalommal, minél edesebb jutalmat éreze bensőleg, az egy pengő forint csekély sorsdíjnak lételete által — kedvező szerencséje megkísértése mellett — illy jótékony intézetnek alapítójává válhatni.

Hogy azonban ezen kitűzött üdves szándék, egyrésztől legszebb csirájában a czélba vett sorsozási határnak rövidsége miatt némi fogyatkozást ne szenvedhessen, másrésztől pedig a legátvalóbb levő cs. kir. tartományok lakosinak, jámbor vágyaik kielégítésére is alkalom nyújtassék, czélszerűnek találta az együttműködő két Nőegyesület, a csak négy hónapi időre, kellő siker reménye mellett szótartotta kihirdetést, — úgy szinte az eleve csak nagyobb városokra szánt sorsok eladását kisebb, 's távolabb lévő helyekre is — ismételt felszólítások következtében — terjeszteti; honnan azonban a nagyobb távolság miatt, az eladás eredményéről szóló tudósítások — mint ezt a tapasztalás igazolja, — az eredetileg f. h. Iskára kitűzött határidőre vissza nem érkezhettek; — ennél fogva kényszerülve látják magokat a fenirt Buda-Pesti Nőegyesületek: ezen határidőt annyival inkább elhalasztani,

's ezt legközelebb beköszöntő 1844-dik évi martius 22-re változhatlanul kitűzni:

miel, szinte az előbb érintett határra egy másik jóval előbb engedményezett, és közhírré tett, nagyobb Birtokot tárgyzó bécsi sorsjáték lévén elrendelve, ketteje, egyik a másiknak netalán csonkítására szolgálhatna; — ezen Nőegyesületeknek pedig távol van szándékától, a netalán nagyobb számmal megmaradható sorsjegyek által a költséggel szerzett, 's áldozatul ajánlott nyereseményekből részesülé- sen iparkodni.

E jótékony czélnak eddigi érdemes részvevőinél — kiknek beadott Tételei, az alól irt Egyesületnél mindenker teljesen biztosítva vannak — ezen elhalasztás annál kevesebbé lehet kedvel- len, mennél kedvezőbbnek találandják azon üdv és jótékonyaság 's teljes czél előmozdítására, melyhez buzgó részvétükkel önkényt járultak, alkalom nyújtván egyszersmind szives felszólítások által, nagyobb számmal gyűjtött pártfogókkal az intézet érdekét növelni; — 's ennek következtében az alólirt Nőegye- sületek minden érdemes részvevőst felszólítani sietnek, hogy az eladott sorsokért járó pénzbeli össze- veget, az el nem adottakat pedig magok épségében, jövő 1844ik évi martius első napjáig beküldeni veget, mert a kiűn megmaradandó és meg nem váltott sorsjegyek ezen határidőn túl a nye- sziveskedjenek, mert a kiűn megmaradandó és meg nem váltott sorsjegyek ezen határidőn túl a nye- sziveskedjenek névze az Intézetek kárára nem szolgálhatnak. Költ Budán november 13ikán 1843 tartott közös ülésből.

A Buda-Pesti Nőegyesületek nevében és megbízásából. Kálkey Henrik s.k. a budai nőegylet titoknok. Károlyi Lajos s.k. a pesti nőegylet titoknok.

(*100) Haszonbéri hirdetés.
Ns Beregmezőben kebelzett N. és K. Muzsaly bíróság aranyosított közbirtokosi helységekben a korcsmálási és mészárszéki

haszonvételek f. e. december 11én a délelőtti órákban n. Muzsalyban árverés után három egymástkövető évre bére fognak adatni, a feltételeket meg tudhatni mgos gr. Károlyiak helybeli ügyésznél.

(26) Pusztá eladás. 2-3

Azon Aradtól 3/4 órányi távolságra fekvő, 472 hold és 400 □ ölet magában foglaló 's minden szükséges épületekkel ellátott pusztá- osztály, — mely a Pesti Hirnap 286, 289, 290ik számaiban a hirdetések között kö- rülállásosan leírva közzétételt, — 26.200 pengő ftért örökön szabadkészből (Cessiona- liter) eladatik. Egyébiránt megjegyzendő, hogy e pusztáosztály a szomszédságában fekvő földből tetszés szerint akár 1000 holdig szaporítható. E pusztá eladása felől tudakozódhatni alulirtnál, y honn nem létemben Nagy Sándor ügyvéd urnál Aradon. Patruba ny Antal.

(*102) Jóság eladás. 1-3

A sz. Kecskemét városától délnyugotra 1 1/2 órányira fekvő 's 1713 holdból álló Kön- csögi (Görbe majori) pusztai részjóság, mely néhai t. Sárközy Zsigm. úr örökösét illeti. ezeknek törv. meghatalmazottjától Bertha Sándortul kedvező feltételek mellett megsze- rezhető. Pesten, a Gránátos-utcz. 462. sz. Libasinszky házban a 13ik lak.

(*103) Kőbányai bor Havastól. 1-3

Többféle kérdések s kívánatok tekintetéből azon intézkedés tételt: miszerint az ismeretes II a v a s-féle kőbányai bort a tulajdonos házában, Sebestyén piaczon 294. sz. alatt bépeccsételt üvegben kaphatni, következő áron:

- kis üveg, vagy is egy messzely — 8 kr. p. p.
- nagyobb palaczk, egy iteze — 16 kr. —
- savanyúvíz-palaczk, kétiteze — 28 kr. —

Kiűresített, jókarbani üvegek visszaváltatnak, két kicsiny, vagy egy [nagyobb 3 krét; savanyúvíz-palaczk pedig, ha a czim még rajta van, 4 kr. p. p.

Ki ugyan efféle borból akószámra venni, vagy szállítmányt megrendelni kíván, a tulajdonossal — bérmentes levélben — vagy más uton értekezni sziveskedjék,

Ugyan efféle borból a Nemzeti-Casino vendéglője Mihalik ur bepeccsételt üvegekben el- látatott, ki becses vendégeinek kis palaczkot 8, nagyot 16 krban, és nem feljebb, beszámí- tand. — Ha valaki onnan hozat e borból, akkor a palaczk-értékét a vendéglőnek pótolhatja.

Csődök.

34204. A szepesi 16 városok igazgatóságán jelentése szerint, Ligusch György és Katalin hitvestársak hitelezőinek csödü- letére Leihitz mezővárosa tanácsa által f. é. december 12dike határnapul kitűzvetén, tömeggondnokká Scholcz János ottani tanács- nok, perügyelővé pedig Kovaltsik Antal hi- tes ügyvéd neveztelet. Költ sz Mihályhó 19. 1843.

35640. Vas vármegye törvényszéke Neu- man Heinrich német-újvári lakos hi- telezőinek csödületére f. é. december 14. napját tűzvetén ki határidőül, tömeggondnok- nak Muzsaly János német-újvári gyógyszer- árust, perügyelőnek pedig Hettyey István hi- tes ügyvéd nevezte. Költ Mindszenthó 2. 1843.

35827. Pécs városa tanácsa jelentése szerint, Szkalnitzky Vilmos vagyonbukott ot- tani polgár hitelezőinek megjelenésére f. évi december 14dike tűzvetett ki határidőül, ideigleni tömeggondnokká Spies János he- lyettes városi kapitány, perügyelőnek pedig Pritzmajer alügyész neveztelet. Költ Mind- szenthó 2án 1843.

39645. Pozsony városa tanácsa jelentése kö- vetkeztében özvegy Spechanna hitelezői- nek csödületére f. é. december 11ik napja tűzvetén ki határidőül, perügyelőnek Cser- vinka Károly (tisztelbeli ügyész neveztelet. Költ Mindszenthó 30án 1843.

Kötelez. semmissítési hirdetések.

39641. Kassa városa tanácsa bizonyos 1825. évi aprilis 1jén 314 v. ftrol kiadott, 's 1827. évi junius 11én betáblázott, és Puskás An- drást 's neét szenvedőleg, Petkó Sándort pe- dig keresőleg illető, bírói végrehajtás után lefizetett, de időközben elvesztett kötelez- vénynek megsemmisítését országszerte kihir- detteti. Költ Mindszenthó 30án 1843.

38483. Pest vármegye idős Jankovics Mik- lós folyamodása következtében bizonyos 1808. évi januar 9én 7000 's ugyanazon évi 's hó 10én 2000 ftrol kelt, szinte azon évi junius 9én betáblázott, 's Kallmann Áron bécsi ke- reskedőt keresőleg, a mondott folyamodót pedig szenvedőleg illető kötelezvényeket, minhog még az évben kifizettettek, meg- semmisíthetőségük, 's kitáblázatásuk tekin- tetéből országszerte hirdetteti. Költ Mindszent- hó 24én 1843.

35820. Pozsony vármegye, Nagy Pálnak mint Erdődi gróf Pálffy Ferencz zártartójának fo- lyamodására, a nevezett gróf által 1812. évi martius 12én 7000 ezüst ftrol, és ugyanazon évi majus 27én 7350 pftrol udvari ügynök Janits özvegye részére kiadott 's 1812. évi julius 16án betáblázott kétréndbeli — továbbá 1817. évi februar 16án Beitenstein Salamon részére 9000 vftrol kibocsátott, ugyanazon évi majus 9én betáblázott 's kifizetésük után eltévedt kötelezvényeknek — végre néhai gróf Pálffy János, mint fennevezett Ferencz gróf meghatalmazottja által 1809. évi augusztus 6. 6000 vftrol a hitelező megnevezése nélkül kiadott 's 1818. évi augusztus 24én betáblá- zott, szinte lefizetése után elvesztett fejér- adóslevélnek megsemmisítését országszerte kihirdettetni kérvén, az közhírré tétetik. Költ Mindszenthó 2án 1843.

Váltótörvényzekei idézés.

13142. Zacharias Imre Nagy-Ényeden Erdélyben lakosnak, az ellene Burgmann Ká- roly által 160 pft iránt indított váltóperében rendelt idéztetéséről, az e végett kitűzött f. évi octob. 20ki határnapig válasz nem érke- vén, a Vt. II. r. 213. §a rendelkezés képest fenérített váltóügy tárgyalására f. é. novemb. 28ik napja reggeli 9 1/2 órája ezennel kitű- zetik. Költ Pesten a kir. e. b. Váltótörvény- szék 1843. évi november 13. tartott üléséből.